

**Stemmerett 16 år.
Hvorfor og hvorfor ikke?**

Jacob Aars

Disposisjon

- Demokrati og aldersgrenser
- Unges deltakelse
- Argumenter
- Erfaringer

Demokrati og aldersgrenser

- Alle er kompetente deltakere
- Egen erfaringsbakgrunn genuint bidrag
- Betydningen av sosial representativitet
- Ungdom som sosial gruppe
- Skal unge representere seg selv eller bli representert av andre?
- Og en nedre aldersgrense må det vel være...

Demokrati og aldersgrenser

Tabell 1: Endringer i stemmeretts-, valgbarhets- og myndighetsalder i Norge.

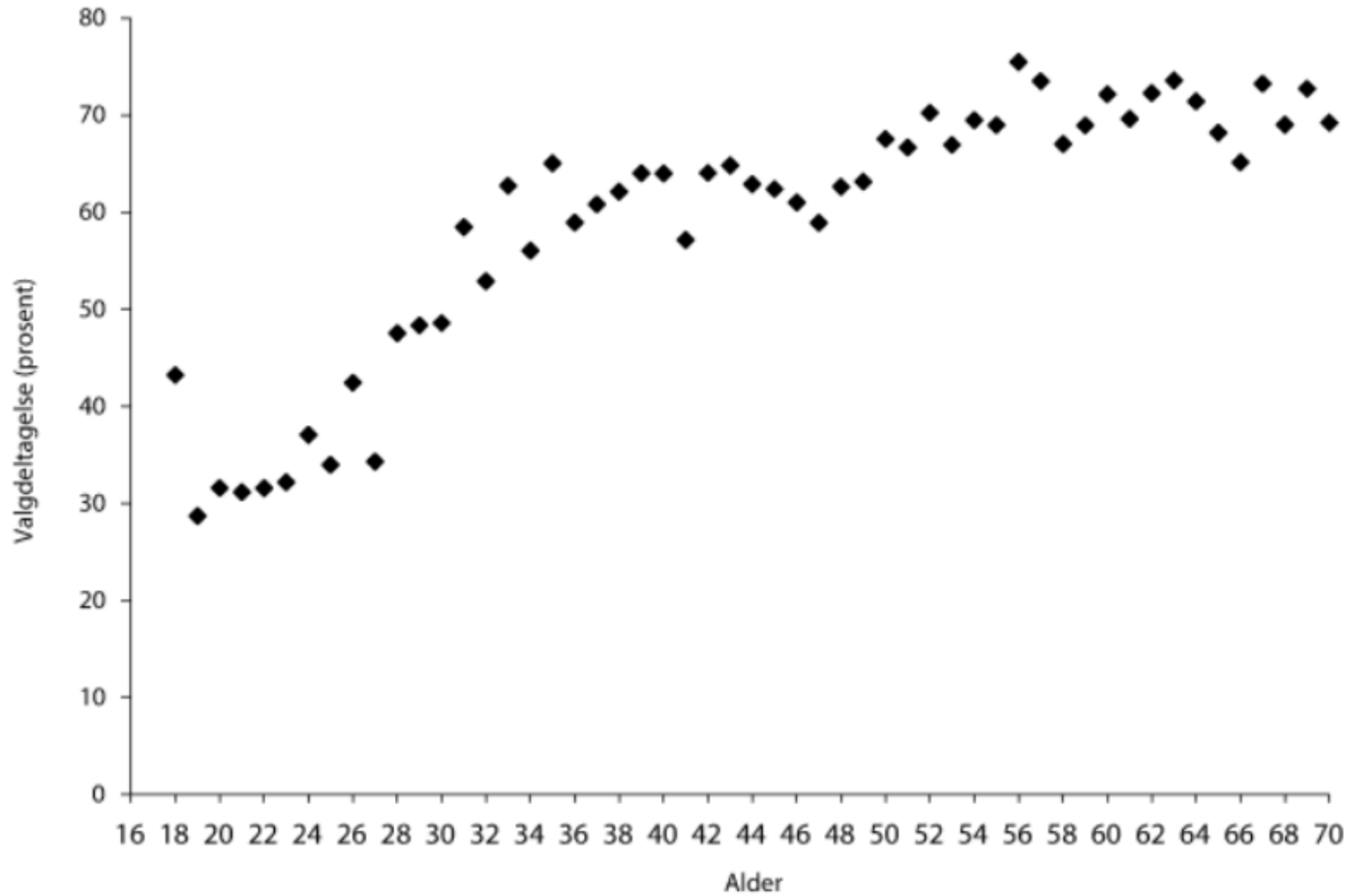
År	Stemmerett (stortingsvalg)	Valgbarhet	Myndighet
1898	25 år (menn)	30 år	21 år
1913 ¹	25 år (kvinner)	30 år	21 år
1919	25 år (fattige)	30 år	21 år
1920	23 år	30 år	21 år
1946	21 år	30 år	21 år
1948	21 år	21 år	21 år
1967	20 år innen valgdagen	20 år	21 år
1972	20 år i løpet av valgåret	20 år	21 år
1978	18 år	18 år	21 år
1979	18 år	18 år	18 år

Valgbarhet og stemmerett

Endret ungdomsrolle

- Endret ungdomsrolle
 - Forlenget ungdomstid
 - Utdannelsesrevolusjon
 - Bedre grunnlag for å treffe selvstendige valg
 - Mindre avhengighet av foreldre
 - Sosial mobilitet
 - Ungdomsopprør
 - Ungdom definert som en egen sosial gruppe

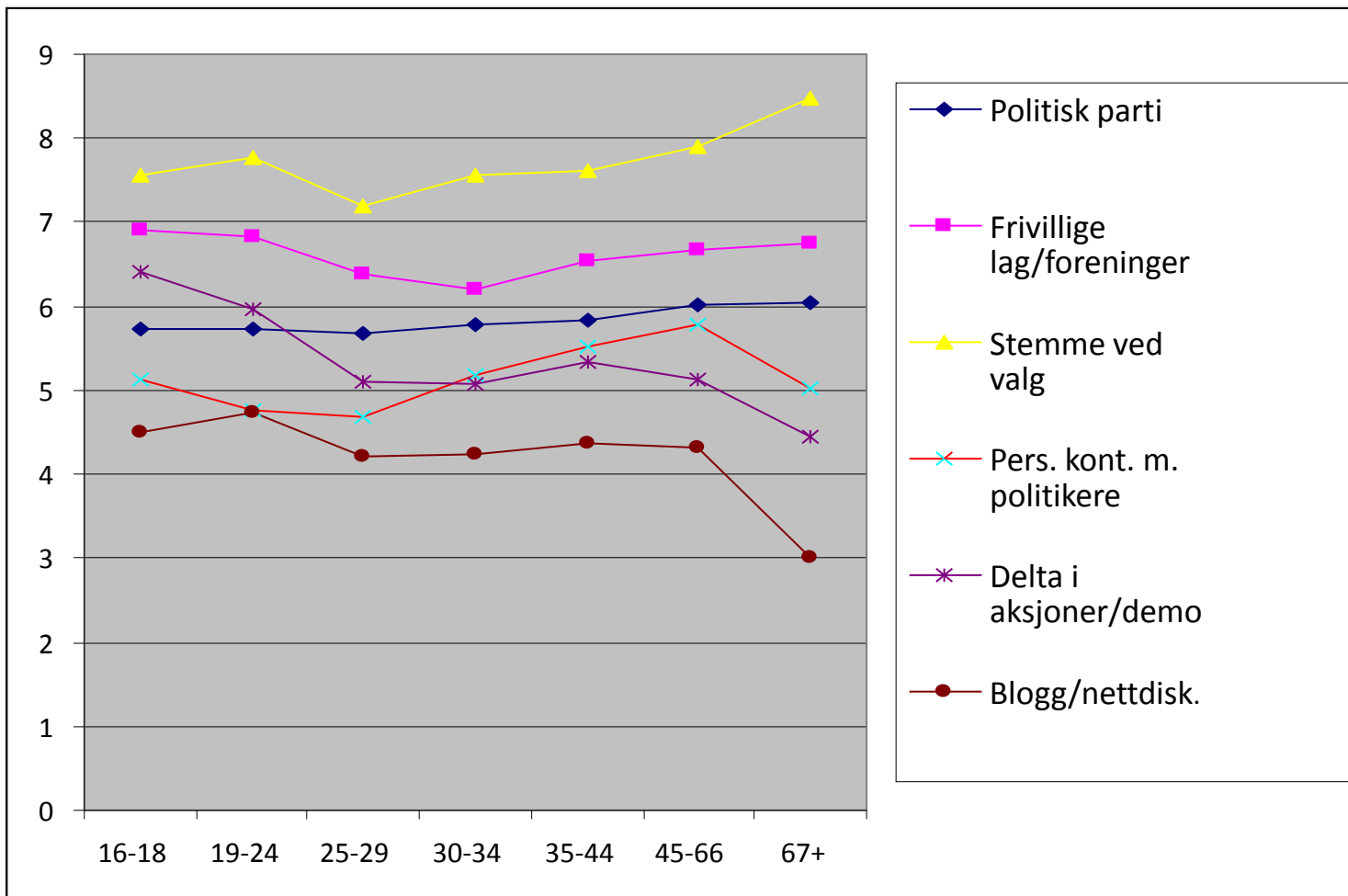
Unges deltakelse

Unge deltakelse (forts.)

- Lav valgdeltakelse blant unge
 - Om lag 20 prosentpoeng under befolkningen generelt
 - Apatiske?
 - Frakoblet?
 - For dårlig tilbud?
 - Økning ved siste to valg (2011 og 2013)
 - 66,5 prosent deltakelse blant førstegangsvælgerne i 2013
 - Utøya
 - Stemmerettsforsøk

Mulige påvirkningskanaler

Stemmerett for 16- og 17-åringer:

Argumentene

FOR

- Økt deltakelse
 - Deltakelsesvaner etableres i ung alder
 - Deltakelse fører til interesse
- Ungdom kjenner best egen situasjon
- Læring
- Motvekt til eldrebølgen
- Annerledes standpunkter....

MOT

- Svekket deltakelse
 - Unge deltar i mindre grad enn eldre
- Modenhet
- Avhengighet
- Forholdet til andre aldersgrenser
 - Spesielt myndighetsalder
- Annerledes standpunkter....

Ungdomsstemmer eller voksenstemmer?

- Vurderinger
 - Ungdommers egne interesser og erfaringer
 - Ungdommer som fremtidige voksne
 - Strategisk perspektiv: Unge stemmer verdifulle

Now Labour wants every 16-year-old to have a vote: Idealistic sixth formers are more likely to back Miliband

- Miliband expected to pledge to lower voting age to 16 in conference speech
- The move would enfranchise more than 1.5million 16 and 17-year-olds
- Party sources believe youngsters are more likely to vote Labour than Tory
- But polls show the public, and most 16-year-olds, do not support the idea

By JASON GROVES FOR THE DAILY MAIL

PUBLISHED: 22:59 GMT, 19 September 2014 | UPDATED: 11:18 GMT, 20 September 2014

Stemmerettsalder < 18

Land	Stemmerettsalder (år)
<u>Europa</u>	
Østerrike	16
Tyskland	16 (kommunevalg i syv delstater, derav en også ved delstatsvalg)
Sveits	16 (ved lokal- og regionalvalg i Glarus kanton)
Slovenia	16 (om man er i arbeid)
Skottland	16 (folkeavstemning om uavhengighet)
Bosnia	16 (om man er i arbeid)
Serbia	16 (om man er i arbeid)
Montenegro	16 (om man er i arbeid)
<u>Sør-Amerika</u>	
Brasil	16 (ikke de som er under verneplikt)
Cuba	16
Nicaragua	16
<u>Asia</u>	
Filippinene	16 (ved lokalvalg, og ved parlamentsvalg hvis man er gift)
Øst-Timor	17
Israel	17 (ved lokalvalg, 18 år ved valg til Knesset)
Indonesia	17 (samt gifte personer, uansett alder)
Nord-Korea	17
<u>Afrika</u>	
Seychellene	17
Sudan	17

Erfaringer: Valgdeltakelse, Tyskland

Valgdeltagelse i kommunevalget i 2001, Hannover og Göttingen etter alder. Prosent (Ungdomsstyrelsen 2002).

Alder	Hannover	Göttingen
16-24	35,4	31,7
16-18	-	45,5
18-24	-	29,8
25-34	40,6	33,5
35-44	48,2	43,9
45-59	57,2	52,1
60 +	63	55,6
SUM	48,1	46,5

Erfaringer: Folkeavstemningen om skotsk uavhengighet

- 16- og 17-åringer stemmerett
- Ca. 100.000 registrerte (av 3.6 mill)
 - Omtrent 80 % av alle 16-17-åringer
- Ca. 71 % stemte for uavhengighet

"Usually the older generation see us as being the 'tallywags' who don't care about politics at all. But I do think this referendum has taught the younger generation a lot about politics." (Erin Fyfe McWilliam, 16)

Erfaringer: Partipreferanser

Tabell 2.8. Differanser mellom resultater ved skolevalg og stortingsvalg.

	1989	1993	1997	2001	2005	2009	2013
AP	-14,7	-19,7	-12,9	-12,6	-11	-12	-7,8
Frp	9	4,9	4,1	-0,5	3,1	1,1	-0,7
H	-1,3	-2,5	-3,6	-4,8	-2,5	-1	-1,4
KrF	-3,9	-3,4	-6,4	-6,3	-3,1	-1,8	-2,8
Sp	-0,9	-0,2	-0,8	-1	0,7	-0,4	-1,3
SV	3,6	11	8,2	11	7,8	4,1	0,9
V	3,9	1,5	1,7	-0,4	-2,8	2,1	1,5
Andre							8,9

Konklusjoner

- Sterk gruppeidentitet blant unge
- Økende valgdeltakelse
- Litt annerledes...
- Stemmerett uten valgbarhet